

Itsenäisen tuottamisen arviointikriteerit

Taso 6 Yleiskriteerit	Sujuvuus	Joustavuus	Koherenssi/ sidosteisuus	Viittomakielisen ilmaisun tarkkuus/ laajuus	Artikulaatio/ fonologinen hallinta ja rakenteiden tarkkuus	Luova viittominen ja tiedon välittäminen
Viitto erittäin sujuvasti, ja viittomisessa esiintyy vain satunnaisesti piirteitä, jotka eivät ole viitotun kielen mukaisia. Pystyy ilmaisemaan täsmällisesti hienojakin merkitysvivahteita, käyttämään viittomakielisiä idiomaattisia ilmauksia monipuolisesti sekä varioimaan viittomistaan kielellisesti, kulttuurisesti ja sisällöllisesti tilanteeseen sopivalla tavalla.	Pystyy ilmaisemaan itseään erittäin sujuvasti ja luontevasti pitkissäkin teksteissä. Ilmaisun on viittomakielisesti rytmittyä ja varmaa. Epäröinti on hyvin harvinaista.	Pystyy joustavasti muotoilemaan ajatuksiaan uudelleen käyttämällä erilaisia kielellisiä muotoja karsiakseen epäselvyyksiä, tarkentaakseen ja osoittaakseen painoituksia sekä sovittaakseen viittomisensa vastaanottajien ja tilanteiden mukaan.	Pystyy tuottamaan sisällöltään ja muodoltaan johdonmukaista tekstiä halliten monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti erilaisia tekstin jäsentämistapoja sekä esityksen yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta edistäviä sidoskeinoja.	Hallitsee erittäin laajan viittomiston, ja ilmaukset ovat tarkkoja ja varioivia. Käyttää johdonmukaisesti ja asianmukaisesti viittomakielelle ominaisia ilmauksia ja sivumerkitykset esiin tuovia ilmauksia (esim. ironiaa, leikinlaskua). Pystyy ilmaisemaan hienoimpiakin merkitysvivahteita täsmällisesti.	Hallitsee monimutkaiset rakenteet johdonmukaisesti. Tekstissä esiintyy vain joitakin satunnaisia lipsahduksia. Osaa varioida artikulaatiota ja käyttää monimutkaisia lauserakenteita ilmaistakseen hienojakin merkitysvivahde-eroja. Käyttää ilmeitä ilmaistakseen hienoimpiakin sivumerkityksiä.	Osaa käyttää viittomisessaan sujuvasti valittuun teksti- ja tyyliin sopivia kielellisiä elementtejä. Osaa rikastaa ja elävöittää asioiden ja tilanteiden kerrontaa ja kuvailua ilmeikkäästi ja kiinnostavasti.

Taso 5 Yleiskriteerit	Sujuvuus	Joustavuus	Koherenssi/ sidosteisuus	Viittomakielisen ilmaisun tarkkuus/ laajuus	Artikulaatio/ fonologinen hallinta ja rakenteiden tarkkuus	Luova viittominen ja tiedon välittäminen
Viitto sujuvasti ilman, että olisi useinkaan selvää tarvetta hakea ilmauksia. Pystyy esittämään selkeän, yksityiskohtaisen kuvauksen monimutkaisesta aiheesta. Osaa käyttää viittomakielisiä idiomaattisia ilmauksia ja pystyy ilmaisemaan tyylieroja hyvin. Harvinaisten viittomien ja joidenkin monimutkaisten teksti- ja ilmausrakenteiden käyttö saattaa joskus tuottaa vaikeuksia.	Pystyy ilmaisemaan itseään luontevasti, sujuvasti ja spontaanisti. Vain käsitteellisesti vaikeissa aiheissa voi esiintyä kielellistä epäröintiä. Osaa yleensä tauottaa ja rytmittää viittomisensa luontevasti.	Pystyy tavanomaisissa ja vieraammissakin tekstilajeissa sovittamaan ilmauksensa tarkoituksen ja tilanteen muodollisuusasteen ja vastaanottajan mukaan.	Pystyy tuottamaan selkeää ja loogisesti etenevää tekstiä sekä hallitsee hyvin tekstin jäsentämistapoja ja sidoskeinoja. Pystyy esittämään viittausuhteiltaan selkeää ja yksityiskohtaista tekstiä käyttäen mm. monia konstruoidun toiminnan elementtejä. Pystyy yhdistelemään alateemoja ja tarkentamaan tiettyjä yksityiskohtia sekä täydentämään esitystään sopivalla lopetuksella.	Hallitsee hyvin yleisiä aihepiirejä koskevan viittomiston. Osaa käyttää vaihtoehtoisia ilmaisutapoja. Käyttää viittomakielelle ominaisia ilmauksia luontevasti ja monipuolisesti. Pystyy ilmaisemaan täsmällisesti esimerkiksi varmuutta, epävarmuutta, epäilyä ja todennäköisyyttä.	Hallitsee lähes kaikki rakenteet. Harvoin esiintyvissä rakenteissa voi kuitenkin esiintyä joitakin epäluontevia muotoja. Osaa varioida artikulaatiota ja käyttää lauserakenteita oikein ilmaistakseen merkitysvivahde-eroja. Viittomislipsahdukset ovat vähäisiä. Käyttää ilmeitä luontevasti.	Pystyy viittomaan selkeitä, yksityiskohtaisia, hyvin rakenneltuja ja kehiteltyjä kuvauksia ja tekstejä erilaisista aiheista luontevalla tyyliin, joka sopii ajatellulle kohdeyleisölle. Osaa käyttää viittomisessaan valittuun teksti- ja tyyliin sopivia kielellisiä elementtejä.

Taso 4 Yleiskriteerit	Sujuvuus	Joustavuus	Koherenssi/ sidosteisuus	Viittomakielisen ilmaisun tarkkuus/ laajuus	Artikulaatio/ fonologinen hallinta ja rakenteiden tarkkuus	Luova viittominen ja tiedon välittäminen
Selviää melko hyvin vieraammissakin viestintätilanteissa. Pystyy esittämään ja perustelemaan mielipiteensä ymmärrettävästi sekä kuvailemaan näkemäänsä, kuulemaansa ja kokemaansa. Pystyy ilmaisemaan eriasteisia tunnetiloja ja tuomaan esille tapahtumien ja kokemusten henkilökohtaisen merkityksen. Käyttää vain harvoin kiertoilmauksia arkielämän puhetilanteissa kielitaidon puutteellisuuden vuoksi.	Viittominen on sujuvaa. Pitkät tauot ovat harvinaisia, mutta satunnaista ja huomattavissa olevaa epärointiä esiintyy silloin tällöin rakenteita ja ilmauksia etsiessä. Viittomisen rytmi on pääosin hallussa.	Pystyy tavanomaisissa ja joskus vieraammissakin tekstilajeissa soveltamaan ilmauksensa tarkoituksen, vastaanottajan ja tilanteen mukaan.	Osa käyttää konstruoidun toiminnan yleisimpiä elementtejä, esimerkiksi roolin- ja näkökulman vaihtoa sekä paikantamista, melko sujuvasti. Osa käyttää melko hyvin erilaisia kielen sidoskeinoja osoittaakseen asioiden ja ajatusten väliset viittaussuhteet sekä saadakseen aikaan selkeän ja johdonmukaisen tuotoksen. Pitkissä teksteissä voi esiintyä jonkin verran koherenssin puutetta.	Pystyy ilmaisemaan sanottavansa tarkasti ja melko yksityiskohtaisesti ja pystyy varioimaan kielellisiä ilmauksia. Hallitsee useimpia yleisiä aihepiirejä koskevan viittomiston. Viittomat voivat olla joskus epätarkkoja, mutta ne eivät estä ymmärtämistä. Osa käyttää viittomakielelle ominaisia ilmauksia melko monipuolisesti.	Hallitsee rakenteet suhteellisen hyvin. Rakenteissa esiintyy vähäisiä puutteita, jotka eivät yleensä aiheuta väärinkäsityksiä. Artikulaatio on selkeää, vaikka viittomisessa on joskus puutteita. Käyttää ilmeitä melko luontevasti.	Pystyy viittomaan melko selkeitä, yksityiskohtaisia kuvauksia todellisista tai kuvitteellisista tapahtumista ja kokemuksista sekä osoittamaan ajatusten väliset yhteydet ja seuraamaan tekstilajin vakiintuneita käytänteitä. Pystyy korostamaan olennaisia seikkoja ja esittämään asiaankuuluvia, esitettävää asiaa tukevia esimerkkejä. Pystyy esittämään mielipiteensä johonkin ajankohtaiseen aiheeseen liittyvästä asiasta ja tuomaan esiin eri vaihtoehtojen etuja ja haittoja.

Taso 3 Yleiskriteerit	Sujuvuus	Joustavuus	Koherenssi/ sidosteisuus	Viittomakielisen ilmaisun tarkkuus/ laajuus	Artikulaatio/ fonologinen hallinta ja rakenteiden tarkkuus	Luova viittominen ja tiedon välittäminen
Pystyy esittämään suhteellisen sujuvasti (lähinnä peräkkäisenä luettelona) kuvauksen erilaisista tutuista, itseään kiinnostavista aiheista. Pystyy kertomaan ja kuvaamaan lyhyesti kokemuksia, tunteita ja unelmia. Pystyy kertomaan lyhyen tarinan. Viittominen voi olla melko hidasta, mutta epäluontevia katkoja ei esiinny kovin paljon. Tulee ymmärretyksi kielellisistä ja/tai artikulaatiosta johtuvista puutteistaan huolimatta.	Viittominen on melko sujuvaa, mutta rytmin hallinnassa on vielä puutteita. Pidempiä taukoja tai epäluontevia katkoja esiintyy esimerkiksi viittomia haettaessa tai siirryttäessä viittomisesta sormittamiseen. Osa käyttää yleisimpiä fraaseja melko sujuvasti. Turvautuu vielä satunnaisesti sormittamiseen tai muun viitotun kielen viittomiin.	Pystyy selviytymään arkipäivän viestintätilanteista melko hyvin, mutta muodollisen ja epämuodollisen rekisterin erottaminen voi olla puutteellista. Pystyy hyödyntämään yksinkertaista kieltä joustavasti ja yleensä ilmaisemaan sanottavansa.	Pystyy yhdistämään ilmauksia yhtenäiseksi ja johdonmukaiseksi tekstiksi, vaikka sidoskeinojen käyttö voi olla puutteellista tai toistavaa. Käyttää satunnaisesti sellaisia kiertoilmauksia, jotka rikkovat tekstin yhtenäisyyden. Tilankäyttöä, esimerkiksi paikantamista ja monisuuntaisia viittomia, on nähtävissä teksteissä.	Pystyy ilmaisemaan sanottavansa ymmärrettävästi ja melko tarkasti. Ilmaisun on epätarkkaa ja toistavaa, kun kyseessä on käsitteellinen asia, vieras aihe tai vieras tekstilaji. Hallitsee riittävän laajan viittomiston tullakseen toimeen jokapäiväisissä viestintätilanteissa (esim. perheen kanssa, töissä, harrastuksissa). Käyttää joitakin yksinkertaisia viittomakielelle ominaisia ilmauksia.	Rakenteiden käyttö on kohdekielen mukaista tutuissa tilanteissa. Vaativammassa tilanteissa rakenteiden käyttö on epäluontevaa, mutta viesti tulee kuitenkin ymmärretyksi. Artikulaatiovirheitä on vielä jonkin verran, ja ne toistuvat samoissa kohdissa, mutta teksti on selvästi ymmärrettävää. Ilmeiden käyttö voi olla vielä vähäistä.	Pystyy esittämään yksityiskohtia sisältäviä kuvauksia tutuista, itseään kiinnostavista aiheista. Pystyy selostamaan ja kuvaamaan yksinkertaisesti omia kokemuksia, tunteita ja unelmia. Pystyy esittämään lyhyesti syitä ja selityksiä mielipiteille, suunnitelmille ja toiminnoille.

Taso 2 Yleiskriteerit	Sujuvuus	Joustavuus	Koherenssi/ sidosteisuus	Viittomakielisen ilmaisun tarkkuus/ laajuus	Artikulaatio/ fonologinen hallinta ja rakenteiden tarkkuus	Luova viittominen ja tiedon välittäminen
Pystyy esittelemään tai kuvaamaan lyhyiden ja yksinkertaisten fraasien ja ilmauksien muodostamien luetteloiden avulla oman elin- tai työympäristönsä jokapäiväisiä asioita, kuten ihmisiä ja arkipäivän rutiineja. Kielitaito rajaa kuitenkin paljon sitä, mitä asioita viittoja pystyy käsittelemään. Viittominen voi olla edelleen hidasta. Artikulaatio ja/tai kielenhallinta ei aina ole kohdekielenomaista, mikä vaatii vastaanottajalta paljon ja vaikeuttaa viestin perillemeno.	Pystyy tekemään itsensä ymmärretyksi lyhyissä, aihepiireiltään tutuissa tilanteissa, vaikka tauot ja epäroinnit ovat hyvin tavallisia. Korvaa aika ajoin ilmaisuun sormittamalla tai eleillä/kuvailemalla tai käyttämällä muun viitotun kielen viittomia.	Hallitsee fraaseina oppimiaan yksinkertaisia ilmauksia ja pystyy käyttämään niitä arkipäiväisissä viestintätilanteissa.	Pystyy yhdistämään yksinkertaisia lauseita lyhyeksi tekstiksi käyttämällä muutamia kieliopillisia sidoskeinoja, kuten osoituksia ja ei-manuaalisia keinoja. Tilan ja suuntien käyttöä, esimerkiksi paikantamista, on nähtävissä jonkin verran.	Pystyy ilmaisemaan asiat yksinkertaisesti tutuissa rutiinomaaisissa tilanteissa. Osaa käyttää suppeaa konkreettisiin ja jokapäiväisiin tarpeisiin liittyvää viittomistoa.	Käyttää joitakin yksinkertaisia rakenteita oikein, mutta perusrakenteiden käyttö on puutteellista. Artikulaatio ja/tai kielenhallinta ei ole kohdekielenomaista. Viittojan tekstin ymmärtäminen vaatii vastaanottajalta vielä jonkin verran ponnistelua. Ilmeiden käyttö voi olla hyvin vähäistä.	Pystyy esittelemään tai kuvaamaan lyhyiden ja yksinkertaisten fraasien ja ilmauksien muodostamien luetteloiden avulla oman elin- tai työympäristönsä jokapäiväisiä asioita. Pystyy selittämään, mitä voi ja ei voi tehdä, mitä osaa ja ei osaa tehdä sekä mistä pitää ja ei pidä.

Taso 1 Yleiskriteerit	Sujuvuus	Joustavuus	Koherenssi/ sidosteisuus	Viittomakielisen ilmaisun tarkkuus/ laajuus	Artikulaatio/ fonologinen hallinta ja rakenteiden tarkkuus	Luova viittominen ja tiedon välittäminen
Pystyy tuottamaan yksittäisiä viittomia ja erittäin lyhyitä ja yksinkertaisia ilmauksia, jotka käsittelevät viittojaa itseään sekä välittämiä ja jokapäiväisiä tarpeita. Viittominen on hidasta ja katkonaista. Käyttää eleitä ja/tai sormittaa tullakseen ymmärretyksi.	Tuottaa irrallisia viittomia ja erittäin lyhyitä ja yksinkertaisia ilmauksia. Pysähtyy usein hakemaan viittomia ja saattaa korvata niitä sormittamalla tai eleillä/kuvailemalla tai käyttämällä muun viitotun kielen viittomia. Viittominen voi olla katkonaista ja hidasta.	Pystyy tuottamaan hyvin yksinkertaista kieltä silloin, kun on kyse välittämistä tarpeista ja hyvin tutuista aiheista.	Pystyy liittämään tekstiin yhden tai pari kieliopillista sidoskeinoa käyttäen esimerkiksi osoituksia, vaikka teksti koostuu pääasiassa irrallisista ilmauksista. Tilankäyttöä, esim. paikantamista, esiintyy vain harvoin ilmauksissa.	Osaa yksittäisiä viittomia sekä lyhyitä ja yksinkertaisia ilmauksia, jotka liittyvät jokapäiväisiin yksinkertaisiin viestintätilanteisiin.	Osaa muutamia yksinkertaisia rakenteita ja fraaseina oppimiaan ilmauksia. Viittojan vähäisen tekstin ymmärtäminen vaatii vastaanottajalta viittomiseen totutteleamista ja ponnisteleamista. Ilmeiden käyttö on hyvin vähäistä tai sitä ei ehkä juuri esiinny.	Pystyy kertomaan hyvin lyhyesti ja yksinkertaisesti itseään koskevia ja muita ihmisiä koskevia asioita ja tapahtumia, esimerkiksi mitä joku tekee ja missä hän asuu. Puutteellinen kielen hallinta rajoittaa tiedon välittämistä.